

ЛОГІСТИКА ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ТА ЇЇ РОЛЬ В ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИХ ГРУПАХ

© Мороз Т.П., 2002

Розглянуто суть фінансових потоків підприємств та їх класифікацію. Наведена схема руху фінансових, товарних та інформаційних потоків промислово-фінансових груп ПФГ. Визначена роль логістики фінансових потоків для ПФГ.

The classification and definition of the financial flows are discussed in this article. Here are presented a scheme of movement of financial, goods and information IFG flows. The role of financial flows logistic for IFG are defined here.

Сучасна економічна ситуація в Україні близька до кризової. Можливим виходом з цього становища є об'єднання виробничих підприємств з фінансовими та іншими організаціями. Одним з методів такого об'єднання є створення промислово-фінансових груп (ПФГ), які змогли би вирішити багато проблем українських підприємств зокрема та економіки загалом.

Але сама інтеграція не дасть бажаних результатів. Для розвитку ПФГ необхідні значні інвестиції, як зовнішні, так і внутрішні (всередині промислово-фінансової групи). Проте українські підприємства не мають в достатній кількості необхідних фінансових ресурсів, а фінансово-кредитні установи сьогодні не зможуть надати інвестиції в необхідному розмірі. Тому підприємствам необхідно оптимально використовувати наявні фінансові ресурси. Зробити це, на мою думку, можливо за допомогою логістики.

Але перед тим, як визначити роль логістики фінансових потоків в промислово-фінансових групах, треба розкрити суть цього поняття.

В умовах ринкової економіки збільшення ефективності руху товарних потоків досягається, здебільшого, за рахунок покращання їх фінансового обслуговування, що, своєю чергою, зумовлює необхідність виділення і вивчення логістичних фінансових потоків, які відповідають переміщенню товарно-матеріальних і товарно-нематеріальних цінностей.

Механізм фінансового обслуговування товарних потоків сьогодні є найменш вивченою сферою логістики: частина питань, які стосуються його змісту, взагалі не розглядається в спеціальній літературі, з другої частини питань існують значні розбіжності в поглядах.

Розбіжності щодо фінансових потоків виявляються вже при визначенні сутності цих потоків. Можна виділити два основні підходи до вивчення цієї проблеми:

- по-перше, під фінансовими потоками розуміють будь-які переміщення фінансових засобів у макро- або мікроекономічному середовищі;
- по-друге, під фінансовими потоками розуміють рух фінансових засобів тільки в логістичних системах або між ними.

Фінансові потоки існували завжди при будь-яких методах організації підприємницької діяльності суб'єктів господарювання. Однак, як свідчить практика, найбільша ефективність їх руху досягається при використанні логістичних принципів управління матеріальними і фінансовими ресурсами. Відповідно логістичні фінансові потоки створюються і

використовуються для забезпечення ефективного руху товарних потоків. Їх специфіка полягає, насамперед, саме в потребі обслуговування переміщення в просторі і в часі відповідного потоку товарно-матеріальних або товарно-нематеріальних цінностей.

Отже, під фінансовими потоками в логістиці розуміють направлений рух фінансових засобів, які циркулюють в логістичній системі, а також між логістичною системою і зовнішнім середовищем, необхідних для забезпечення ефективного руху визначеного товарного потоку [1]. З цього визначення випливає, що:

- по-перше, логістичний фінансовий потік – це не просто рух фінансових ресурсів, а їх направлений рух;
- по-друге, направленість руху фінансових ресурсів у логістиці зумовлюється необхідністю забезпечення переміщення товарного потоку;
- по-третє, рух фінансових ресурсів забезпечується в логістичній системі або між нею і зовнішнім середовищем.

Логістичні фінансові потоки неоднорідні за своїм складом, напрямком руху, призначенням та іншими ознаками. Потреба у визначенні найефективніших методів управління логістичними фінансовими потоками зумовлює необхідність їх детальної класифікації. Для класифікації фінансових потоків у логістиці використовуються такі основні ознаки: відношення до логістичної системи; напрямок руху; призначення; методи розрахунку; характер господарських зв'язків.

Щодо конкретної логістичної системи розрізняють внутрішні та зовнішні фінансові потоки. Зовнішній фінансовий потік існує в зовнішньому середовищі, тобто поза межами логістичної системи. Внутрішні фінансові потоки існують всередині логістичної системи і змінюються внаслідок виконання з відповідним товарним потоком цілого ряду логістичних операцій. Своєю чергою, зовнішні та внутрішні логістичні фінансові потоки за напрямком їх руху поділяються на вхідні і вихідні фінансові потоки:

- вхідний фінансовий потік надходить в логістичну систему із зовнішнього середовища;
- вихідний фінансовий потік починає свій рух з логістичної системи, що розглядається, і продовжує існувати в зовнішньому середовищі.

За призначенням логістичні фінансові потоки можна розділити на такі групи:

- фінансові потоки, зумовлені процесом закупки товарів;
- інвестиційні фінансові потоки;
- фінансові потоки з відтворення робочої сили;
- фінансові потоки, що пов'язані з формуванням матеріальних затрат в процесі виробничої діяльності підприємств;
- фінансові потоки, які виникають під час продажу товарів.

За методом перенесення авансованої вартості на товари логістичні фінансові потоки поділяються на потоки фінансових ресурсів, які відповідають руху основних фондів підприємства (до них належать інвестиційні фінансові потоки і частково фінансові потоки, пов'язані з формуванням матеріальних затрат), а також на потоки фінансових ресурсів, зумовлені рухом оборотних коштів підприємства (до них належать всі інші групи фінансових потоків). Залежно від форм розрахунків, які використовуються, всі фінансові потоки в логістиці можна диференціювати на дві великі групи:

- грошові фінансові потоки, які характеризують рух готівкових коштів;
- інформаційно-фінансові потоки, які зумовлені рухом безготівкових коштів.

Своєю чергою, грошові фінансові потоки діляться на потоки готівкових фінансових ресурсів по рахунках в національній валюті і по розрахунках валютою, а до інформаційно-фінансових потоків належать потоки безготівкових фінансових ресурсів по розрахунках платіжними дорученнями, платіжними вимогами, інкасовими дорученнями, акредитивами та розрахунковими чеками. При організації безготівкових розрахунків потік інформації про рух платіжних документів та товарний потік мають однакові напрямки і те саме джерело виникнення, в той час як фінансовий потік здійснюється між уповноваженими банками підприємств і має зворотний напрямок щодо товарного потоку. Вибір тієї чи іншої форми безготівкових розрахунків залежить від ефективності їх використання в різних умовах.

Поряд з грошовими та інформаційно-фінансовими потоками існують обліково-фінансові потоки. На відміну від перших двох видів, які виникають при організації фінансових розрахунків між підприємствами, обліково-фінансові потоки виникають при виробництві товарів або наданні послуг на стадії збільшення авансованої вартості. Під збільшенням авансованої вартості розуміють формування матеріальних затрат у виробничій діяльності конкретного підприємства. Рух фінансових ресурсів в межах цього процесу і характеризують логістичні обліково-фінансові потоки.

За видами господарських зв'язків розрізняють горизонтальні і вертикальні фінансові потоки. Перші відображають рух фінансових засобів між рівноправними суб'єктами підприємницької діяльності, другі – між дочірніми і материнськими комерційними організаціями. Треба відзначити, що можна і надалі продовжувати класифікувати фінансові потоки, використовуючи для цього такі ознаки, як оборотність капіталу, джерела отримання фінансових засобів, строки їх проходження тощо. Однак оскільки потреба у класифікації фінансових потоків зумовлена необхідністю визначення найефективнішого способу управління ними, то будемо вважати, що в кожному окремому випадку треба встановлювати свій, особливий склад ознак, за якими класифікують фінансові потоки.

Основною метою фінансового обслуговування товарних потоків в логістиці є забезпечення їх руху фінансовими ресурсами в необхідних обсягах, у визначені терміни, з використанням найефективніших джерел фінансування. У найпростішому випадку кожному товарному потоку відповідає свій єдиний фінансовий потік. Наприклад, підприємство-продавець на основі угоди купівлі-продажу поставляє підприємству-покупцю придбану ним продукцію. Підприємство-покупець, використовуючи визначену в угоді форму розрахунків, оплачує поставки цієї продукції, перераховуючи грошові кошти підприємству-продавцю, які, своєю чергою, утворюють фінансовий потік. На рис. 1 наведена схема руху товарного та фінансового потоків.

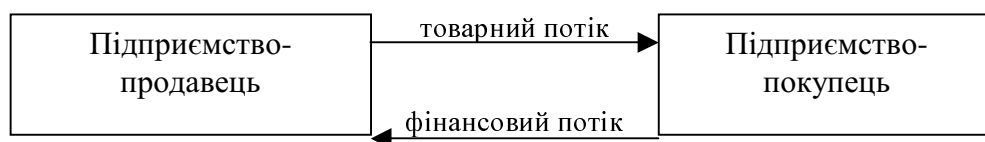

Рис. 1. Проста схема руху товарного і фінансового потоків

З рис.1. видно, що товарний і фінансовий потоки мають діаметрально протилежні напрями руху, однак прямолінійність цієї схеми можлива тільки за умови оплати поставки продукції живими грошима. Необхідно підкреслити, що у цьому прикладі фінансовий потік є “вторинним” або “залежним” відносно товарного потоку, сприяє ефективному проходженню потоком товарно-матеріальних цінностей всього шляху від підприємства-продавця до підприємства-покупця.

Сама назва “промислово-фінансова група” означає, що основною метою об’єднання є виробництво конкретної продукції. Тому в ПФГ товарно-матеріальні потоки займають головне місце, а фінансові, інформаційні та інші потоки – другорядне: вони обслуговують рух товарних потоків. І тому оптимізація обслуговуючих потоків веде до оптимізації товарно-матеріального потоку. Виходячи з цього, можна стверджувати, що оптимізація товарного, інформаційного та інших потоків приведе, своєю чергою, до оптимізації фінансового. Загальна схема руху товарного, інформаційного та фінансового потоків в ПФГ зображена на рис. 2.

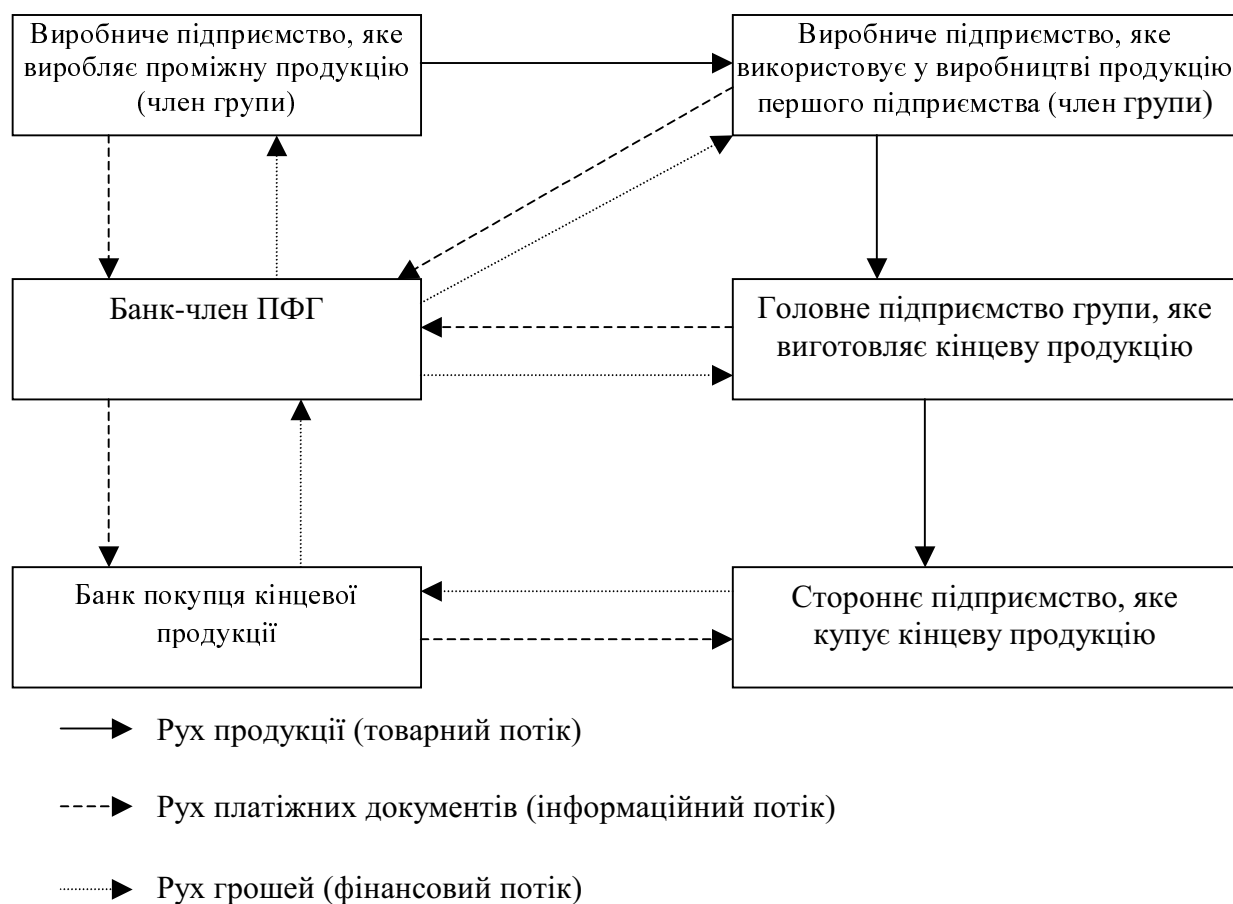

Рис. 2 Загальна схема руху товарного, інформаційного та фінансового потоків для ПФГ

Різноманітність форм і напрямків розвитку сучасного фінансового ринку, а також специфіка механізму його функціонування в умовах стабілізації ринкових відносин в Україні зумовлює можливість широкого використання цінних паперів і похідних фінансових інструментів при фінансовому обслуговуванні руху товарних потоків. Необхідно також відзначити, що ефективне застосування інструментів фондового ринку, крім оптимізації фінансових потоків, дає змогу значно покращити показники господарської діяльності всіх підприємств, які беруть участь у організації фінансового потоку.

Одним з інструментів фондового ринку, який дасть змогу оптимізувати фінансові потоки ПФГ, є вексель. Типова схема використання векселів промислово-фінансовою групою зображена на рис. 3.

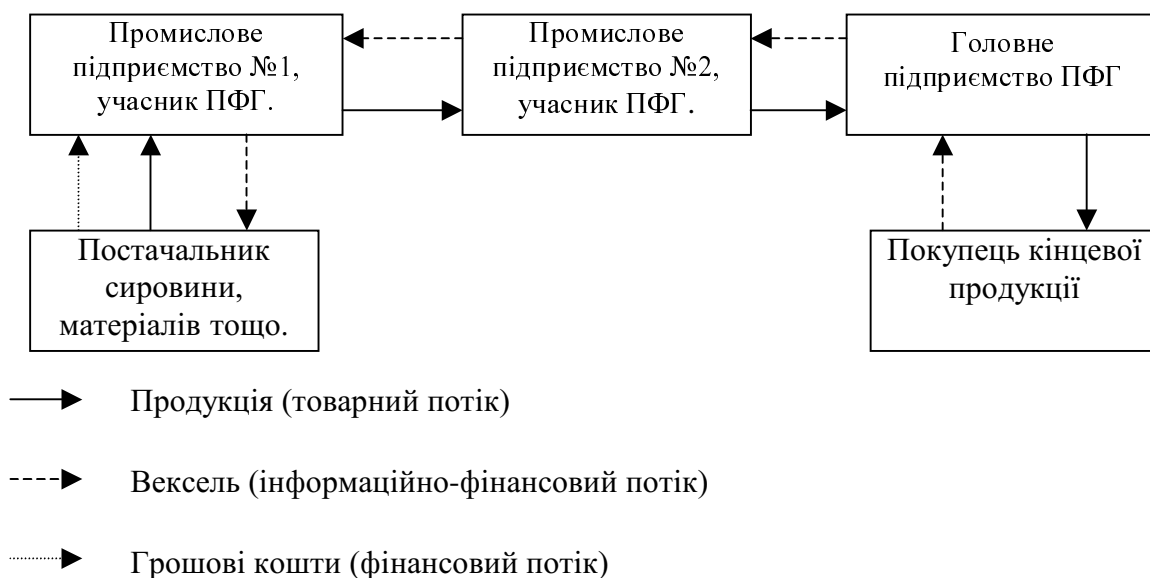

Рис. 3 Типова схема використання векселів промислово-фінансовою групою

Використання векселів промислово-фінансовою групою дає змогу не тільки оптимізувати фінансові потоки, а й залучити необхідні фінансові ресурси. Залучення промислово-фінансовою групою фінансових ресурсів можливе за рахунок фінансових векселів, які емітує банк член ПФГ. Підприємство, яке є споживачем кінцевої продукції промислово-фінансової групи, і має сьогодні вільні грошові кошти, може придбати фінансовий вексель з дисконтом у банку-емітента (члена групи), а потім розрахуватись за придбану продукцію цим векселем. Головне підприємство групи розраховується цим векселем з іншими промисловими підприємствами групи. Ця операція вигідна і для промислово-фінансової групи, вона залучає необхідні фінансові ресурси під менші відсотки, ніж на ринку інвестицій, і для підприємства-покупця, оскільки воно розміщує вільні фінансові ресурси під вищі відсотки, ніж по депозитах, і одночасно вексель є ліквіднішим, ніж депозити. На рис. 4 зображена схема використання промислово-фінансовою групою фінансових векселів.

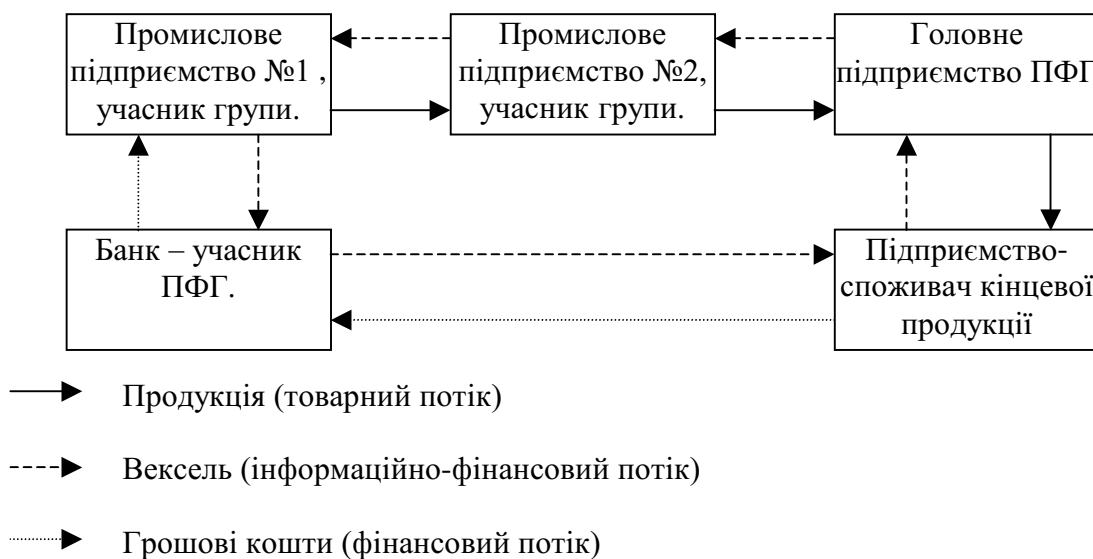

Рис. 4 Схема використання промислово-фінансовою групою фінансових векселів

Враховуючи все вищесказане, можна стверджувати, що фінансові потоки нерозривно пов'язані з товарними потоками. Оскільки основним завданням створення промислово-фінансової групи є випуск конкурентоспроможної продукції, то головна мета логістики фінансових потоків – забезпечення руху товарних потоків фінансовими ресурсами в необхідних обсягах, у визначені строки, з використанням найефективніших джерел фінансування.

Логістика фінансових потоків має велике значення для ефективної діяльності підприємств промислово-фінансової групи. Використовуючи логістику фінансових потоків, можна прискорити кругообіг фінансових ресурсів, підвищити ефективність інвестицій, зменшити витрати ПФГ, і відповідно зменшиться собівартість кінцевої продукції і підвищиться її конкурентоспроможність. Відповідно від використання на підприємствах промислово-фінансових груп логістики фінансових потоків виграє не тільки підприємство чи промислово-фінансова група, а й економіка загалом.

1. *Основы логистики / Под ред. Л.Б. Миротина, В.И. Сергеева. – М., 1999.*
2. *Логистика / Под ред. Б.А. Аникина. – М., 1997.*

УДК 658.8

Й.М. Петрович, В.Я. Гавран

Національний університет “Львівська політехніка”

МАРКЕТИНГОВІ ЗАСАДИ У ФОРМУВАННІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ФОРМУВАНЬ В СФЕРІ РЕКРЕАЦІЇ

© Петрович Й.М., Гавран В.Я., 2002

Висвітлено питання про необхідність використання маркетингу у створенні інвестиційної привабливості сфери рекреації, особливо при створенні організаційно-економічних формувань. Обґрунтовано необхідність впровадження в структуру управління цих формувань підрозділу маркетингу, а також визначено його основні завдання та напрямки діяльності. За допомогою SWOT-аналізу розглядаються сильні і слабкі сторони, а також можливості та загрози рекреаційно-туристичної сфери.

In the given article the problem of necessity of usage of marketing for creation of investment attractiveness of the field of a recreation is uncovered, in particular at creation of organization-economical formations. The necessity of implementation in the frame of control of these formations the division of marketing is reasonable, and also its primary goals and areas of activity are determined. With the help of the SWOT analysis the strong and weak parties, and also opportunities and threat of a recreation-tourist sphere are esteemed.

Однією з головних передумов кінцевого успіху будь-якого виду господарської діяльності є її ефективна презентація перед майбутніми інвесторами та споживачами. Саме тому рекреаційно-туристичним комплексам України потрібно здійснювати рекламну та ПР (“паблік рілейшнз”) діяльність, спрямовуючи її як на іноземного, так і на вітчизняного інвестора. Особливу увагу маркетинговим дослідженням потрібно приділяти при створенні організаційно-економічних формувань інноваційного типу, таких, як курортполіси, рекрополіси і рекропарки з правами спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку.